

«Gyzyl Ýarymaýa» gaharyňyz gelmesin

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

"Gyzyl Ýarymaýa" gaharyňyz gelmesin «GYZYL ÝARYMAÝA» GAHARYŇYZ GELMESIN

«Gyzyl Ýarymaý» jemgyýetiniň adyny Atatürk goýdy. 1935-nji ýyl.

Taryhy ir döwürlerden gaýdýardy: 1868-nji ýylyň 11-nji iýunynda «Osmanly ýaraly we näsag esgerlere kömek jemgyýeti» ady bilen guruldy.

Ady soňra:

1877-nji ýylda “Osmanly Ýarymaýy Ahmer jemgyýeti», 1923-nji ýylda «Türkiýe Ýarymaýy-ahmer jemgyýeti», 1935-nji ýylda «Türkiýe Gyzyl Ýarymaý» jemgyýeti, 1947-nji ýylda «Türkiýe Gyzyl Ýarymaý gurnagy» boldy. Ady näçe üýtgedilse-de, düýp prinsipi üýtgedilmedi: ala seretmezden adamlaryň çekýäm horluklaryny ýeňledibilmek.

«Gyzyl Ýarymaý» bitarapdy, garaşsyzdy, hiç bir ýagdaýda bähbide kowalaşmaýan meýletin haýyr-sahawat guramasydy.

Maddy binýady esasan gelýän haýyr-sahawat pullaryna esaslanýardy. Birem Atatürküň bagyşlan mineral suw çykaryjy kärhanasy bardy. Emma:

Bu haýyr-sahawat guramasy «Gyzyl Ýarymaý» soňky ýyllarda guran şereketleri bilen holdinge öwrüldi.

Şol şereketleriň biri-de häzir gepi edilýän «Çadır Tekstil AŞ»...

Şereket Ankaradaky, Malatýadaky, Erzinjandaky kärhanalarynda çykarýan çadyrlaryny ýurduň içine we daşyna satýar.

Kelleler şu ýerde bulaşdy: Kahramanmaraş episentrli uly ýer

yranmasynda çadyra ýiti mätäçlik barka, «Gyzyl Ýarymaý» nämüçin çadyrlaryny mugtuna paýlaman, «AHBAP» atly haýyr-sahawat guramasyna pula satdy?

Hem «asyryň heläkçiligi» diýen bolýaňyz, hemem eliňizdäki çadyrlary mugtuna paýlaman, pula satýaňyz!

* * *

«Gyzyl Ýarymaý» – haýyr-sahawat guramasy.

Düýp maksady – birek-biregi goldamak, raýdaşlyk bildirmek, arkalaşmak.

Eýsem başymyzdan geçen şular ýaly adatdan daşary döwürde «Gyzyl Ýarymaýyň» söwda etme-pul gazanma hereketine kanuny bolayanda-da, ahlak taýdan nähili baha berip bolar?

155 ýaşly «Gyzyl Ýarymaýyň» adama gönükdirilen ahlak gymmaty haçan pul gazanma maksadyna öwrüldi?

Jemgyýetçiligiň peýdasyna işleýän gurama girdeji üçin döwürleýinligi, sebäpleýinligi piňine almaýan ýagdaýa nädip geldi?

Ýurt taryhynyň iň uly tebigy betbagtlygyna garşy bir ýürek-bir ýumruğa öwrülen wagty «Gyzyl ýarymaý» nädip çadyr, hatda gan satmagy pikir edibildi? Gurama ähli baryny-ýoguny jemläp betbagtlygyň bolan ýerlerjine ugratmaly dälmi? Haýyrsöýüji «Gyzyl Ýarymaý» nämüçin şeýle reaksiýany görkezmegiň deregine söwda-satuw etmegiň kül-külüne düşdi?

Sowallarymyzyň jogabyny şahsy çarçuwada «öz islegi bilen işden gitsin» diýen ýaly başdansowma-palliatiw çözgütler bilen bermäge öwrenişipdiris. Ýogsam bolmasa, düýpli çözgütleri tapmak üçin meseläni siňňin öwrenip, diagnozyny goýmak gerek. Ýadyňyza salyň:

Hususy teleýaýlymlar durmuşymyza aralaşanda efire çykarylan (Mehmet Altan, Asaf Savaş Akat dagy) ykdysatçylaryň gaýtalaýan

ýeke jümlesi bardy:

– Döwlet eýeçiligindäki edara-kärhanalar, guramalar girdeji getirenok, ýurduň ykdysadyýetine aýakbagy bolýar, olaryň satuwa çykarylmagy, hususlaşdyrylmagy gerek...

«0 nädip ilata hyzmat etmek maksatly döwlet edarasynyň maksady girdeji etmek bolýarmyş?» diýip soran bolmady. Çünki döwür neoliberalizmiň azgynlaşan döwrüdi. Hiç zadyň gymmaty ýok, hemme zadyň bahasy bardy!

Girdeji-pul gazanmak arzuwy kapitalistik önümçiligiň ýeke-täk maksadydy. Bazar merkezli şeýle sistemanyň özeni adamdan däl-de, kapitaldan düzüldi.

Pul – hudaýdy we oňa çokunmak mukaddes borçdy.

* * *

Hawa, mesele diňe «Gyzyl Ýarymaýda» däl.

Düýp mesele döwlet eýeçiliginiň öldürilmegi, hyýanat edilmegi. Ýaşap ýören wagşy neoliberal sistemamyzda ynsanperwerlik, wyždan, ahlak ýok. Gaýtam tersine, ynsanperwerlik bazar ösüşiniň önündäki iň uly päsgelçilik. Neoliberalizmiň esaslandyryjy atasy Fridrih Haýek şonuň üçin sosial döwlete garşydy!

Türkiýede-de Haýekiň «okuwçylary» Özal, Çiller, Erdogan ýaly syýasatçylaryň ýa-da sosialist görnüşli liboş ykdysatçylaryň eli bilen döwlet edaralary ynsanperwerlikden daşlaşdyryldy.

«Yza galanyň garagy aksyn» diýýän bu wagşy kapitalistik sistemada ýeke-täk prinsip bardy: Näme bolsa bolsun, girdeji gazanmaly!

Hawa, diňe «Gyzyl Ýarymaýa» däl, girdeji nebisjeňligi bilen adamy ýok edýän sistema gaharyňyz gelsin.

Ýer yranmasynda öňdenem gowşak gurlan müňlerçe binanyň dyrpytrak bolup gitmeginiň düýp sebäbini nämedir öýdýäňiz?

Elli müňe golaý raýatymyzyň ölüp gitmeginiň düýp sebäbini nämedir öýdýäňiz?

«Nirede bu döwlet?» soragynyň düýp sebäbini nämedir öýdýäňiz?

Siz bu düzgüni üýtgediň, «Gyzyl Ýarymaýy» gaýtadan Atatürküň guramasyna öwürmek aňsat...

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 28.02.2023 ý. Publisistika